

удосконалення національного законодавства та юридичної практики у даній сфері суспільних відносин.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996. Дата оновлення: 01.01.2020.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Верховною Радою України Законом № 1678-VII від 16 вересня 2014 р. Дата оновлення: 30.11.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/984_011#Text

3. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. 23.06.2022. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-105>

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОБОРОНА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Ярмола С.О.

Начальник Регіонального управління Сил територіальної оборони «Південь» Сил територіальної оборони Збройних Сил України

Відповідно до статті 17 Конституції України, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Прийнята Указом Президента України від 25.03.2021 року № 121/2021 Стратегія воєнної безпеки України не лише запровадила принцип всеохоплюючої оборони, а й визначила однією із цілей реалізації державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва, створення потужної територіальної оборони, яка у взаємодії з рухом опору сприятиме підвищенню рівня обороноздатності держави, згуртуванню суспільства, патріотичному вихованню громадян, наданню обороні України всенародного характеру та готовності населення до оборони держави [1]. В умовах запровадження на території України воєнного стану, питання територіальної оборони знову набуло особливого значення та важливості як умова оборони та захисту суверенітету і територіальної цілісності України, що обумовлює актуальність дослідження даної теми.

Питання територіальної безпеки та обороноздатності стають ключовими для багатьох країн, включаючи Україну. Здатність країни ефективно захищати свою територіальну цілісність та національні інтереси стає визначальним фактором у забезпеченні її суверенітету та стабільності. В умовах геополітичних загроз та постійних змін на міжнародній арені, держава повинна мати чітку стратегію та систему заходів щодо удосконалення територіальної оборони в умовах цифровізації.

Реформа цифровізації є процесом впровадження цифрових технологій для поліпшення якості послуг, ефективного управління, підвищення ефективності виробництва та створення сприятливих умов для розвитку інновацій та економічного зростання. Незважаючи на відсутність єдиного нормативно-правового акту, що регламентує реформу цифровізації в цілому, в Україні було прийнято ряд законів та стратегій, спрямованих на розвиток цифрових технологій та електронного урядування: Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери» [2], Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» [3], Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» [4], Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [5] тощо. Аналізуючи зазначені нормативно-правові акти, основними завданнями реформування суспільного життя є наступні: розробка та впровадження інформаційних технологій та електронних сервісів для оптимізації державного управління та покращення надання адміністративних послуг громадянам та бізнесу; створення єдиного цифрового середовища для взаємодії між державними органами, громадянами та бізнесом, що сприятиме збільшенню ефективності та прозорості управління; забезпечення кібербезпеки та захисту персональних даних під час впровадження електронного урядування; залучення громадськості до процесу розвитку та впровадження електронного урядування шляхом проведення консультацій, обговорень та публічних презентацій концепцій та проектів; підготовка та підвищення кваліфікації кадрів для реалізації електронного урядування, включаючи навчання та підтримку у сфері цифрових технологій та електронних сервісів.

Окремі аспекти цифровізації в секторі оборони були визначені Концепцією розвитку штучного інтелекту в Україні, якою визначалося використання технологій штучного інтелекту в системах командування та управління, в озброєнні та військовій техніці, у зборі та аналізі інформації під час ведення бойових дій, а також в аналізі/розвідці,

підтримці проведення розвідувальних заходів, обробці картографічної інформації, протидії кіберзагрозам у сфері оборони, імітаційному та когнітивному моделюванні бойової обстановки, а також когнітивному аналізу здатностей військових підрозділів [6]. Наразі цифрові технології досить широко використовуються в системах територіальної оборони, оскільки їх застосування дозволяє підвищити ефективність та оперативність заходів безпеки, забезпечити швидку реакцію на потенційні загрози та збільшити прозорість управління.

Прикладом втілення цифрових технологій у сфері оборони, зокрема територіальної оборони, є Реєстр «Оберіг» впровадження якого було передбачено Законом України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних і резервістів» [7]. Реєстр представляє собою електронну систему, що зберігає повну інформацію про призовників, військовозобов'язаних та резервістів, які мають військові обов'язки перед Україною, та створений для ефективного ведення військового обліку громадян України. Крім того, ще одним аспектом цифрових технологій в секторі оборони є проведення військових закупівель через майданчик «Prozorro», що є важливим інструментом для забезпечення прозорості та ефективності оборонних закупівель. Шляхом використання цифрової платформи «Prozorro», можливо здійснювати закупівлю, проведення тендерів, оголошення конкурсів тощо з використанням електронних технологій, що сприяє зменшенню корупції та підвищенню прозорості в процесі закупівель оборонного призначення.

В контексті завдань реформи цифровізації в Україні напрями удосконалення територіальної оборони можуть включати: а) розробка та впровадження інформаційних технологій та електронних сервісів територіальної оборони. Реалізація вказаного напрямку може значно покращити систему моніторингу, зв'язку та координації між різними рівнями влади територіальної оборони. Завдяки цьому можливо забезпечити швидке реагування на загрози, вчасне інформування та ефективно управління ресурсами. Для реалізації цього напрямку в Україні необхідно вдосконалити існуючі інформаційні системи та платформи для збору, обробки та аналізу даних у сфері територіальної оборони; б) створення єдиного цифрового середовища. Реалізація даного напрямку покращить взаємодію між військовими, правоохоронними органами та іншими структурами, що відповідають за територіальну оборону та дозволить полегшити обмін інформацією, підвищити оперативність реагування та покращити співпрацю між різними службами. Для цього необхідно розробити спеціалізовану цифрову інфраструктуру, впровадити стандартизовані системи зв'язку та встановити механізми обміну інформацією між різними відомствами та організаціями; в)

забезпечення кібербезпеки та захисту даних. Даний напрям є надзвичайно важливим аспектом сучасної територіальної оборони. В умовах постійної кіберзагрози необхідно розробляти та впроваджувати сучасні заходи захисту інформації, зміцнювати інформаційну і кібернетичну інфраструктуру, а також надавати спеціалізовану освіту та тренування персоналу з питань кібербезпеки; г) співпраця та міжнародне партнерство у сфері територіальної оборони. Саме використання практик міжнародного партнерства сприяє обміну досвідом та технологіями, спільному вирішенню загальних проблем та підвищенню ефективності заходів з оборони. Україна може активно залучатися до міжнародних ініціатив, проводити спільні військові навчання та кібернетичні вправи, а також розвивати партнерські відносини з іншими країнами для забезпечення своєї територіальної безпеки.

Література:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 року № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>.

2. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 року № 1353-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-cifrovoyi-transformaciyi-socialnoyi-sferi-1353281020>

3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 року № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18#Text>

4. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 року № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text>

5. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 року № 2163-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>

6. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 року № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>

7. Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів: Закон України від 16.03.2017 року № 1951-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1951-19#Text>